

AUGUSTINI VERBA
APUD DANTEM (PAR. 33.82-90)
EXPRESSA

Haud absurdum, immo et verisimile videtur Dantem (Par. 33.82-90) Augustini verba (De Trin. 4.17.23) significasse.

Augustinus, De Trinitate 4.17.23 (PL 42.903, CCL 50.190): ... *cum idonei non essent (philosophi) in aeternitatem spiritalis incommutabilisque naturae aciem mentis tam constanter infigere, ut in ipsa sapientia Creatoris atque Rectoris universitatis viderent volumina saeculorum, quae ibi iam essent et semper essent, hic autem futura essent ut non essent, atque ut ibi viderent conversiones in melius, non solum animorum, sed etiam corporum humanorum usque ad sui modi perfectionem; cum ergo ad haec ibi videnda nullo modo essent idonei...*

Dantes Alagherius, Paradiso 33.82-90

Oh abbondante grazia ond'io presunsi
ficcar lo viso per la luce eterna,
tanto che la veduta vi consunsi!
Nel suo profondo vidi che s'interna,
legato con amore in un volume,
ciò che per l'universo si squaderna;
sustanze e accidenti e lor costume,
quasi conflati insieme, per tal modo
che ciò ch'io dico è un semplice lume.

Ordo quidem narrationis non idem apud Augustinum ac Dantem, cum ille de Platonicis philosophis eorumque investigationibus, hic vero

de se ipso loquatur; sed non solum utriusque sententiae congruunt — nam quae Augustinus dicit de animis corporibusque eorumque progressibus prout in Dei ratione tamquam in exemplari conspiciuntur, eadem Dantes aristotelico loquendi more in scholis vigente exprimit —, sed etiam verba simillima sunt. Quid mirum enim, extremis Comoediae versibus ut impervium rationi unius trinique Dei arcanum mysticis imaginibus luculentius exprimeret (Par. 33.115-126), Dantem egregium Augustini De Trinitate opus prae manibus habuisse, cum praesertim Augustini libros calleret (1)?

CARLO NARDI

(1) Saepe Dantes de Augustino eiusve libris mentionem facit: Par. 10.120, 32.35; Conv. 1.2.14, .4.9, 4.9.8, .21.14, .28.9; De mon. 3.3.13, .4.7-9; Epist. 11.7.16, 13.28.80.